

Això sembla més raonable *Sama* vindria llavors del gr. *σάγμα*, ll. SAGMA, que designaren principalment l'animal, cast. ENJALMA, fr. *bête de somme*. Una variant fonètica *sama* de SAGMA no fa escrípol, i el mot s'hauria aplicat, el 1269, a les bales o paquets de càrrega que duen les naus a la bodega o sentina. I d'altra banda, amb caràcter col·lectiu, passaria a la bodega mateixa.

Samal, V. *semal* *Samalandran*, V. *salamandra*

Samallics-samallacs ribag, alteració del cat. *camallí-cama-allà* per influència de *sanca* sinònim de *cama* (oc. *sanca*, cast. ZANCA etc.); s'anàlitzà *camallí-ca* --- com si fos *camallic-ca* --- i la -c es repetí al final, afegint hi així mateix -s adverbial.

Samaniat, V. *samfana* *Samantell*, V. *sarment*

SAMARRA, tecnicisme botànic, pres del ll. *samāra* 20 'llavor de l'om'. □ 1ª doc : DFa.

DERIV : *Samaridi*

Samarli, V. *sebelli* (SIBIL·LA) *Samaroc*, V. *samaruc*

SAMARRA, probablement del basc *zamar* (amb article *zamarra*) 'la massa de llana de les ovelles i moltons', 'pellissa, samarra', o del mot ibèric corresponent, □ 1ª doc : *cimarra*, 1242; *samarra*, 1366.

«Unam *cimarram* pellium arietinarum» 'de pells de moltó', doc. de Vic de 1242 (CaCandi, *Misc Hist Cat* II, 417). De la forma *samarra*, després del testimoni de 1366 en porten molts de 1400-1600 els *DAG* i *AlcM* aplicats més a una peça de vestir talar i bastant solemne, que no al gec rústic o pastoral, també representat des d'antic. Va usar-lo bastant StVicentF, i sempre escrit amb ç-, d'acord amb la distinció fònica que en temps del sant es practicava encara en gran part del P. Val ; p ex : «un metge gran - ja sabeu com van vestits: ab *çamarra*, e lo caperó, forrat, vestit ---», *Serm* II, 176 27 (veg una altra cita en *EntreDL* I, 13, n. 3, i l'estudi que allà es dedica a aquest capítol fonètic). Ja recolliren el mot, sense definició, els diccs de rims de JMarc (*samarra*: *guitarra* etc , 521) i Aversó (*çamarra*, 407 7), així com Busa-N : «*çamarra* o *çamarro*: rhenó, -onis, pellis inversa» (B-vi-2 4).

Se'n parla particularment en la lírica popular i en narracions prosaiques de muntanya. El pastor a la seva enamorada «quan a la barraca va sé l'ha abrigadeta am la *samarra*» (sembla Ss. xv-xvi); «va passà un pastoret / que al coll porta la *samarra*» S XVII reco. per Verdaguer (MilàF, *Romlo* , 542, 110 4); «abrigat amb la *samarra* tot temps per ell és estiu» en un poemet ross , no recent, de la *Vida del Pastor* (reco per Pere Vidal, p. 6, amb nota «on dit aussi *simarra*). «VAGANT PER LA MUNTANYA --- Al cim d'una roca --- s'es tà 'l pastor --- és vell, petitó --- esclòps, calces i *samarra*, tot ho duu clavetejat o cusit l'una peça a l'altra, com si temés separar-se de la roba, mateix que de la

pròpia pell ---», Massó Torrents (*Croquis Pir 2* I, 14). «Un vell pastor, de *samarra* y pell de moltó --- cantava cansons a Mossèn Cinto» (Bosch de la T., 1892).

En la vella vida camperola de dins Mallorca era una llarga peça d'abric per a homes, quasi fins als peus, que duïen els rústics, amb antiga tradició i sovint caràcter més o menys ritual (no massa discordant del gambeto o peça-llarga del Princ.), en la qual devien sumar-se una transmissió morisca i una herència de la vida solemnia i ciutadana dels nostres Ss. xv-xvii (cf. el curiós gravat d'*AlcM*, § 6). Així en la preciosa descripció del ball dels cossiers d'Alaró: «--- la dama pastora --- y'ls cossiers --- ballaven bona estona davant del Sant Patró, al rítmic compàs del fluviol y 'l tamborino, sonat per un jai vestit a l'antiga, amb calsó a la grega, *samarra* negra y capell ample de llana grisa, la pastoril --- y típica dansa ---», JnRosselló de Son Fortesa (*Manyoc*, p. 159). En definitiva, doncs, el distintiu constant és el vestit de pells o d'ús pastoral.

És un mot d'antic arrelament en cada una de les cinc llengües hispàniques i pirinenques. En portuguès os *çamarros dos vaqueiros* ja apareix, c. 1513, en un escriptor de saba tan popular com Gil Vicente; l'augmentatiu *çamarrão*, en els decenniis immediats, en Sá de Miranda; i, segons Moraes, *samarra* era «roupa pastoril de pelles ou palhas» i «os eclesiásticos usão de umas túnicas abertas por diante, com mangas --- é vestido caseiro, ou de noite, e passeio». En castellà s'escriu sempre amb ç- sorda fins al S. xvi, i en el DCEC (iv, 814-6) n'aplego molts testimonis dels segles xiv i següents; entre ells els d'un home de tant de saber «serrano» com l'Arxipreste de Hita, que en la descripció de les estacions presenta els mesos de Novembre i Desembre vestint «ambos *çamarras*: quieren calientes queças» (1275c); i el derivat *çamarrón* figura també en el *Buen Amor* (1103e), i en el Fuero de Usagre, que és del S. xiii; però el canceller López de Ayala (fi S. xiv) també en parla com a roba de gent de posició: «si quisieres *çamarra* busca los pellegeros» (293b).

En el territori de llengua d'oc no degué ser mai tan generalitzat com en la Península: devia ser-hi cosa sobretot del SO : avui *samarre* «sac de berger» s'usa en el NE de les Landes, mentre que en el Bearn, on *simarre* o *samarre* fou la casaca dels consellers, avui està antiquat (Palay). Però el mot s'hi degué estendre més, ja d'antic, puix que el trobem en *Flamenca*, roman molt autèntic i realista, que reflecteix el parlar del Nord llenguadocià c. 1235; val a dir que és caracteritzant el marit gelós i malcarat, home noble però de geni tirànic i grosser, que tracta de fer por amb el seu escabellament i presentació endiablada: «una *samarra* fera e trida ['rebregada'] / vest Ens Archimbautz, e pois guida / e vai-s'en als bains totz descaltz», v. 6365.

En les llengües més allunyades deu ser pertot importat. El fr. *chamarre* apareix com «sorte de vêtement orné de passementerie» el 1490 (var. *samarre* 1447), i en fa ús molt característic Rabelais (ja en *Gargantua*, cap 56), tan amant del lèxic pintoresc, i amb